

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО ЗА VIII КЛАС

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ.

1. Хорариум часове по учебен план:

1,5 часа седмично = 51 часа годишно.

2. Място и роля на обучението по изобразително изкуство за общообразователната подготовка на учениците от VIII клас.

Учебният предмет *Изобразително изкуство* формира художествени и общочовешки ценности. Заедно с учебния предмет *Музика* той съставя културно-образователната област *Изкуства*.

Обучението по *изобразително изкуство* в VIII клас способства за разширяване на естетическите, творческите и емоционалните изяви на учениците.

3. Място и роля на обучението по изобразително изкуство, съотнесено към Държавните образователни изисквания (ДОИ).

Държавните образователни изисквания са основата, върху която конкретното учебно съдържание се интерпретира от учителя за създаване на модел за учебен процес. Той се подчинява на определен творчески замисъл и се ориентира към проблеми на природната и социално-културната среда.

4. Знания, умения и отношения.

Системата от знания, умения и отношения по изобразително изкуство, съотнесени към учебното съдържание, е резултат на продължителен процес на обучение.

Знанията са тази необходима основа, върху която се изграждат практически умения и отношения.

Практическите умения разкриват същността на учебния предмет *Изобразително изкуство*. Те отразяват зрителни представи и знания на учениците за околната среда.

Отношенията способстват за формиране на собствена естетическа оценка. Обучението по изобразително изкуство приобщава учениците към национални и общочовешки ценности, развива тяхната индивидуалност и способности за социална адаптация.

II. ЦЕЛИ

В VIII клас обучението по изобразително изкуство включва следните цели:

- разширяване на теоретичните познания за основните свойства на цветовете и приложението им в изобразителните, декоративно-приложните изкуства и визуалните средства за информация и комуникация;
- развиване на визуалното мислене чрез варианти на плоскостно и обемно изграждане на пространството;
- анализиране на художествени произведения по форма и съдържание;
- мотивиране на личните предпочитания в изобразителната дейност.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО В VIII КЛАС.

Обучението по изобразително изкуство в VIII клас е естествено продължение на предлагащите класове. Учебното съдържание по изобразително изкуство включва ос-

новни проблеми на:

- **възприемане на действителността;**
- **възприемане на изкуството;**
- **учебно-творческа дейност.**

Очакваните резултати от обучението по изобразително изкуство включват знания и умения за:

- използване възможностите на цветовете като изразни средства;
- различни пространствени положения на човешката фигура;
- диференциран подход при създаване на произведения с изобразителен и декоративно-приложен характер;
- разкриване на различията във видовете, жанровете и историческата принадлежност на художествените произведения.

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ.

Учебното съдържание е представено в обща за всички учебни предмети таблица, в която отделните колони имат следните особености за предмета *Изобразително изкуство*:

1. Ядра на учебното съдържание. Те включват обобщени групи проблеми за обучението в прогимназиалния етап: зрительно възприятие и фантазия, изразни средства на визуалния образ, система от средства за визуална информация и комуникация, структура на художествената творба.

2. Стандарти на учебното съдържание. За разлика от другите учебни предмети тук стандартите са израз на резултати през целия прогимназиален етап (V-VIII клас), а не са само при завършване на VIII клас. Очакваните резултати за даден клас (колона 3) са общи за всички стандарти на съответното ядро.

3. Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи. Учебното съдържание по изобразително изкуство не е разпределено по теми, а по учебни проблеми и задачи. Това осигурява правото на учителя сам да определя конкретното съдържание на учебната работа, включително нейното тематично съдържание, съобразено с Държавните образователни изисквания и конкретните условия на учебния процес.

4. Ключови понятия и знания на сетивно-аналитична основа. Те интерпретират особеностите на понятийния апарат по изобразително изкуство. Ключовите понятия не са нови в прекия смисъл на тази дума, но знанията за тях се разширяват във всеки следващ клас на основата на сетивното възприятие и практическа изобразителна дейност. С това се подготвя теоретическото им усвояване в гимназиалния етап.

5. Контекст и дейности. Контекстът включва конкретни начини за осъществяване на съответни дейности. В тази колона са отразени и някои специфични организационни форми за участие в изобразителна дейност или за формиране на определено отношение.

6. Възможности за междупредметни връзки. Тази колона има изключително значение за организацията и резултатите от целия учебен процес по изобразително изкуство, особено в прилагането на нови структури на учебното съдържание и съвременни методически подходи.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Ядра на учебното съдържание	Стандарти за учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на сетивно-аналитична основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p><u>Ядро № 1.</u></p> <p>ЗРИТЕЛНО ВЪЗПРИЯТИЕ И ФАНТАЗИЯ</p>	<p>Стандарт № 1: <i>Ученикът:</i> Наблюдава и диференцира различни елементи и визуални структури в околната среда: предмети, пространство, ситуации.</p> <p>Стандарт № 2: <i>Ученикът:</i> Използва зрителната си памет за разкриване особеностите на възприеманите обекти и явления.</p> <p>Стандарт № 3: <i>Ученикът:</i> Разграничава образи с фигуративно и нефигуративно съдържание.</p> <p>Стандарт № 4. <i>Ученикът:</i> Създава фантазни образи, като комбинира и преработва визуални елементи на реални обекти, пространство, ситуации.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Определя</i> най-характерните различия на пространствено изграждане в произведенията на изобразителното изкуство. • <i>Разглежда и анализира</i> варианти на плоскостно и обемно изображение и ги диференцира най-общо като стилови особености на изобразителните изкуства. • <i>Разбира</i> единството и целостта в изграждането и въздействието на фигурални и нефигурални образи. • <i>Разкрива</i> единството и противоречията между пространство-време-действие в реални и фантазни ситуации. 	<p>Варианти на пространствено изграждане: плоскостно; с елементи на светлосиянка в обем.</p> <p>Цветовите като изразно средство спектрални цветове, хроматични и ахроматични цветове.</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Усвоява</i> основни познания за групиране на цветовете според оптичските им свойства и използването им за изграждане на визуалния образ. 2. <i>Проучва и отразява</i> в ескизи варианти на пространствено изграждане, като използва художествени произведения от различни видове и жанрове. 3. <i>Създава</i> фигурални и нефигурални образи с определена динамика и сила на емоционалното въздействие. 4. <i>Създава</i> фантазни ситуации чрез нарушаване на реалните взаимовръзки между пространство и действие. 5. <i>Манипулира</i> свободно с натурни и въображаеми елементи при създаване на фантазни образи. 	<p>ТЕХНОЛОГИИ Разграничава се дизайнът като специфична дейност за формиране на предмети и среда в бита.</p> <p>МАТЕМАТИКА Диференцират се представите за разнообразието на двумерни и тримерни геометрични фигури и тела.</p> <p>БИОЛОГИЯ И ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ Разкрива се богатството и разнообразието на обекти в природата.</p>

<p>Ядро № 2.</p> <p>ИЗРАЗНИ СРЕДСТВА НА ВИЗУАЛНИЯ ОБРАЗ</p>	<p>Стандарт № 1: <u>Ученикът:</u> Усвоява особеностите на изразните средства при изграждане на различни по вид и жанр образи.</p> <p>Стандарт № 2: <u>Ученикът:</u> Комбинирани изразни средства при плоскостно и обемно-пространствено изграждане на образите.</p> <p>Стандарт № 3: <u>Ученикът:</u> Интерпретира визуални образи по асоциации от различни сетива: зрителни, тактилни, слухови и др.</p> <p>Стандарт № 4: <u>Ученикът:</u> Избира и използва разнообразни материали и техники според съответната изобразителна задача.</p>	<p><u>Ученикът трябва да:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Притежава и прилага</i> знания за специфичното използване на композиционните елементи (ритъм, симетрия, асиметрия и равновесие) в произведенията на изобразителните и приложните изкуства. • <i>Дискутира и мотивира</i> предпочитанията си по въпроси, свързани с изразните средства, емоционално-естетическото въздействие и ролята на символите в художествените произведения. • <i>Изучава</i> асоциативните възможности на образа и словото. • <i>Познава и прилага</i> перспективата и други начини за изграждане на пространството. 	<p>Пластична анатомия пространствени положения на човешката фигура</p> <p>Модулни конструкции върху плоскост и в пространството</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Използва</i> графични, живописни и обемно-пластични материали и техники при изпълнението на едни и същи по теми и сюжети учебно-творчески задачи. 2. <i>Прилага</i> различни подходи в художественото проектиране и конструиране на декоративно-приложни произведения, като се съобразява най-общо с предназначението им и използваните материали. 3. <i>Изпълнява</i> варианти на скици и ескизи на човешки фигури в различни движения и пространствени положения. 4. <i>Развива</i> асоциативната си мисъл чрез упражнение за разширяване на асоциативните връзки между слово и образ. 5. <i>Различава и създава</i> илюстрации по научен и художествен текст. 	<p>ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА Осъзнават се връзките на архитектурата и изобразителното изкуство с географските условия и икономическото развитие.</p> <p>ТЕХНОЛОГИИ Разграничава се дизайнът като специфична дейност за формиране на предмети и среда в бита.</p> <p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Усвояват се общи понятия на художествената литература и изобразителното изкуство – композиция, тема, сюжет, ритъм, реалност и фантазия.</p> <p>МУЗИКА Усвояват се общи понятия за изразните средства в музиката и изобразителното изкуство.</p> <p>ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ Използват се теми и сюжети със спортно съдържание.</p>
---	---	---	---	--	---

<p>Ядро № 3.</p> <p>СИСТЕМА ОТ СРЕДСТВА ЗА ВИЗУАЛНА ИНФОРМАЦИЯ И КОМУНИКАЦИЯ</p>	<p>Стандарт № 1: <u>Ученикът:</u> Разбира връзките между текст и образ във визуалните средства за информация и комуникация.</p> <p>Стандарт № 2: <u>Ученикът:</u> Разчита знаците и символите в средствата за визуална информация и комуникация, като ги групира по видове от различни области: транспорт, търговия, култура, спорт.</p> <p>Стандарт № 3: <u>Ученикът:</u> Илюстрира примери на иконични и други знаци в системата на визуалната информация и комуникация.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Разбира</i> смисъла на визуалния диалог чрез различни знакови системи. • <i>Анализира</i> закономерните взаимовръзки и последователност при визуалния диалог по вид, място, въздействие, очаквани резултати. • <i>Различава</i> главните съставки на графичния образ в средства за визуална информация и комуникация: шрифт, форма, пространство, цвят, композиция. 	<p>Визуален диалог Визуални средства Графични Пластични (плоскост, обеми, конструкции) Светлинни Поза, мимика, жест, движение</p> <p>Медийни форми Фото Телевизия Компютър Видео</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <p>1. <i>Участва</i> във визуален диалог с разнообразни способности за пряка и непряка връзка.</p> <p>2. <i>Анализира</i> критично процеса на визуален диалог: участници – средства – място – въздействие – резултат.</p> <p>3. <i>Предлага и дискутира</i> вариативни решения за ползотворен визуален диалог в училищна и извънучилищна среда.</p> <p>4. <i>Създава и обсъжда</i> разнообразни средства за визуален диалог.</p>	<p>ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ Разглеждат се визуални знаци и символи през различни исторически епохи.</p> <p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Анализират се текстове в разнообразни средства за визуална информация и комуникация.</p> <p>ЧУЖДИ ЕЗИЦИ Разглеждат се визуални знаци и символи в съответната страна и народ.</p> <p>МУЗИКА Усвояват се визуални знаци и символи в музиката.</p> <p>ТЕХНОЛОГИИ Разграничават се визуални знаци и символи в дизайна на предмети и среда.</p>
--	--	--	---	--	---

<p>Ядро № 4</p> <p>СТРУКТУРА НА ХУДОЖЕСТВЕНАТА ТВОРБА</p>	<p>Стандарт № 1: <u>Ученикът:</u> Усвоява понятия за основните видове и жанрове изобразително изкуство.</p> <p>Стандарт № 2: <u>Ученикът:</u> Разбира разликите между произведенията на изобразителното изкуство и народното творчество.</p> <p>Стандарт № 3: <u>Ученикът:</u> Анализира характерни елементи от съдържанието и формата на художествената творба и образци от народното творчество.</p> <p>Стандарт № 4: <u>Ученикът:</u> Формира представи за историческото развитие на българското и чуждестранното изобразително изкуство по епохи, художествени направления.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Формира</i> общи представи за изкуството на Новото време и съвременността. • <i>Формира</i> обща представа за основните периоди в развитието на изобразителното изкуство и неговите бележити представители в България и в света. • <i>Разпознава и определя</i> по-съществените характеристики на авторския почерк и стиловите особености на художествените творби през различните исторически епохи. 	<p>Ново време</p> <p>Съвременност</p> <p>Историческа епоха Първобитно изкуство, изкуство на Древния Изток, Антично изкуство, Средновековно изкуство, изкуство на Възраждането, изкуство на Новото време, Модерно изкуство, Съвременно изкуство</p> <p>Стилови особености: колорит, линия, обем, плоскост, равновесие, симетрия, ритъм</p> <p>Авторски почерк</p>	<p><i>На ученика трябва да се даде възможност да:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Посещава</i> художествени галерии, музеи, изложби и ателиета за реклама и дизайн. 2. <i>Отразява</i> впечатленията си от творби писмено и чрез рисунки. 3. <i>Споделя</i> мнения и оценки за творби и автори от изобразителното изкуство. 4. <i>Посещава</i> ателиета на художници и работилници на майстори на народни художествени занаяти, като наблюдава и проучва творческия процес. 5. <i>Проучва</i> албуми, каталози и други източници с произведения по изобразителното изкуство на Новото време и съвременността. 6. <i>Формулира</i> основни стилови особености на художествената творба. 	<p>ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ Разглеждат се художествени произведения от различни епохи.</p> <p>МУЗИКА Усвояват се общи понятия за изразните средства в музиката и в изобразителното изкуство.</p> <p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Усвояват се общи понятия на художествената литература и изобразителното изкуство – вид, жанр, композиция, тема, сюжет, ритъм, реалност и фантазия.</p> <p>ЧУЖДИ ЕЗИЦИ Разглеждат се произведения на изобразителното изкуство и архитектурата на съответната страна и народ.</p> <p>ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА Осъзнават връзките на архитектурата и изобразителното изкуство с географските условия и икономическото развитие.</p>
---	---	--	---	---	---

V. ОЦЕНЯВАНЕ – СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ.

Оценяването на резултатите от учебната работа по изобразително изкуство в прогимназиалния етап обхваща следните видове оценки:

- *начална оценка* – в началото на учебната година (входящо равнище);
- *текуща оценка* – за резултати от отделни уроци или по-големи методически единици (дидактически комплекси);
- *срочна оценка* – в края на учебния срок (междинно равнище);
- *годишна оценка* – в края на учебната година (изходящо равнище).

Оценката по изобразително изкуство има дидактически и естетически показатели.

Дидактическите показатели се отнасят до изпълнението на поставените учебно-практически задачи и до усвояването на определени теоретични знания за изобразително изкуство, които съответстват на Държавните образователни изисквания (ДОИ).

Естетическите показатели отразяват качествените характеристики на възрастовите и индивидуални творчески прояви на ученика.

Оценката по изобразително изкуство е комплексна (съдържа дидактически и естетически показатели).

Цифровата оценка е задължителна и се формира по преценка на учителя, с отчитане на дидактически и естетически фактори. При всички случаи оценката е поощрителна в полза на ученика. Тя отразява желанието и интереса на ученика към участие в часовете по изобразително изкуство и стремежа му да развива собствените си изобразителни способности, творческо мислене и въображение.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ.

При изпълнение на учебната програма по изобразително изкуство е необходимо да се имат предвид някои основни положения:

1. Учебното съдържание не е годишно разпределение; ядрата не са раздели; стандартите не са теми. От това следва, че учебната програма е изходен материал, основа за педагогическо творчество на учителя. В зависимост от конкретните условия за работа, учителят може самостоятелно да определя съдържанието, последователността, методите и организацията на уроците по изобразително изкуство, като се съобразява с Държавните образователни изисквания.

Препоръчва се в обучението по изобразително изкуство да се използват по-големи методически единици – **дидактически комплекси**. Те обединяват група уроци по общи учебни проблеми и задачи на едно или повече образователни ядра и стандарти.

2. В прогимназиалния етап се придава важно значение на междупредметните връзки. Те са предпоставка за успешна учебна работа. Същността на ядрото *Зрително възприятие и фантазия* свързва обучението по изобразително изкуство с предметите *Български език и литература, История и цивилизация*; ядрото *Изразни средства на визуалния образ* осъществява връзка с *Математика и Технологии*; ядрото *Система от средства за визуална информация и комуникация* се интегрира с визуалните знаци по

всички учебни предмети; ядрото *Структура на художествената творба* осъществява тясна връзка с учебните предмети *Музика* и *Български език и литература*.

Засилените междупредметни връзки и нарастващото влияние на факторите на околната среда дават възможност в обучението по изобразително изкуство да се използва организационната форма *образователен проект* с интегрално-ситуационно съдържание.

3. В обучението по изобразително изкуство е необходимо учителят да създава проблемни ситуации, които стимулират творческото мислене и мотивират творческата активност на учениците.

4. Резултатите от обучението по изобразително изкуство могат да бъдат проверявани и оценявани чрез различни **традиционни и съвременни методи и форми**: индивидуални и общи корекции, обсъждане на резултати от учебната дейност, контролни задачи, тест и др.